

K n j i ž e v n a p o r o č i l a

revolucionar ne idejno, ne formalno. Osnovna melodija njegove pesmi je narodna pesem:

«Pod brezami-žalujkami
po čisti, ravni poti
en tih večer, en lep večer
prišla si mi nasproti.»

Slovenska in ruska narodna pesem se v Petruški srečno križata s svojimi vplivi. — V kako močno duševno sorodstvo je pesnik zrastel s svojimi literarnimi tovariši, zlasti z Golarjem, pričajo mnoge kitice v «Znamenju», ki bi jih človek ne ločil od Golarjevih, dasi se iz celote vidi, da niso vplivane od njega:

«Ah kako si vsem nam všeč
sveta Barbara-devica,
lepa si ko nagelj rdeč
in bogata ko kraljica.»

Nekaj je tudi — zlasti motivnih — reminiscenc na prvo Petruškino zbirko «Po cesti in stepi». N. pr.: Dolgi in pusti so dnevi... V celoti pa je v «Znamenju» pesnik dovolj samosvoj. Zmôžil se je, krajši je postal, točnejši, neposrednejši v čuvstvu. Zlasti ta pristréna, izredna toplina čuvstva, ki se zdi v svojem zunanjem izrazu bolj ruska nego slovenska in ki jo je naš čas malone pregnal iz pesmi, je tisto, kar nam dela Petruškin stih tako prikupen in mil.

Knjiga obsega samo 50 pesmi, kar priča o avtorjevem dobrem kritičnem okusu. Znamenje časa pa je, da je zbirka izšla — v lastni založbi.

Fran Albrecht.

Ksaver Meško, Listki. Splošna knjižnica, 36. zvezek. V Ljubljani, 1924. Str. 144.

Prijetna nova Meškova knjiga ni in pač tudi noče biti literarni dogodek zlasti vonjive prve, pa tudi druge pisateljeve zbirke (Ob tihih večerih, 1904, in Mir božji, 1906). To je gotovo. A, kdor še zna uživati tega prekipevajoče - liričnega razglabljača ter z njim in v njem poslušniti pesnim samotnih, spominskih večerov in klicanju čistih zvokov od onstran materialnih senzacij, bo rad segel po «Listkih».

Vsega Meška bo spet našel v prvem delu te zbirke, v «Črticah». Sanjavega, nemirnega popotnika, ki so ga težka pota že malo utrudila, vedno v daljave hrepenečega romarja, ki mu razočarane oči že ne gledajo več tako pričakujoče, vernega muzikanta naše besede, ki v harmonične, polne stavke izliva svoje zastrte nokturne: *largo dolce* in *passionato* — *andante sostenuto*.

Dvoje črtic je posvečenih izgubljeni Koroški, nekaj jih poje o otožni ljubezni in daleč želečih sanjah, Noč in Jutro, zlasti Jutro, sta sijajni izpovedi pravega Meška, Kadar bo listje padalo... (Iz «Pisem, ki jih ni dobil») in V jeseni sta kot pritajena naša odmeva «lettres d'amour» portugalske redovnice Mariane Alcoforado. Črtica Pri trapistih skoro ne spada v ta okvir.

Zanimiv je drugi del zbirke, naslovljen «Mrtvi in živi», pet spominskih profilov Aškerca, Bohinjca, Gregorčiča, Medveda in Verovška. Avtor nam pripoveduje v teh obrisih svoje odnošaje do imenovanih naših mož, anekdote, bežne vtise in drobne prizorčke, zdaj s smehom na licu, zdaj skoro srditega, očitajočega pogleda, vseskozi pa na dolgo in široko, do neznatnih podrobnosti natanko. Literarno informiranemu bralcu pisatelj

K n j i ž e v n a p o r o č i l a

ne odkriva kaj novih kritičnih vidikov, interesantni pa so nekateri odkritosrčni detajli osebnih stikov in nekatera neprikrito izpovedana avtorjeva mnenja (često baš zato, ker jih je napisal Meško).

Knjiga je izšla ob pisateljevi petdesetletnici.

Pavel Karlin.

Anton Vadnjal, Otoški postržek. Mohorjeva knjižnica, 7. Na Prevaljah 1925. Str. 152. Za ude 10 Din, vez. 17, za neude 15+40 (22+70) Din.

Postržek, «jed, od katere se postrže tudi lonec, ker je zadnja; zatorej se zadnji otrok ostarelih roditeljev šaljivo tudi imenuje: postržek», se čita v Erjavčevi Popotni torbi. Takšen postržnik ali pognezdič je naš Renko Istinič, ki ga duh Erazma Predjamskega hudomušno kliče: Hrenko Tistinič. Sam Stephenson je kriv, da ga imamo, ne pa grajska gospoda, čeprav pred l. 1848. ni dovoljevala ženiti se na roke, na nič: z lokomotivo je namreč nastal nov stan, dovolj donosen, da živé Istiniči.

Dvanajst poglavij je izpolnjenih z avtobiografijo darovitega železničarskega sina, večkrat dostojno Twainovega peresa. Pričenja se v Borovnici, kjer je mladi navihaneec hodil v osnovno šolo pred učitelja Podlunška in kaplana Ponebška. Ker pa razborni patoglavcec ni maral ostati pod mernikom, ampak je hrepenel doseči vsaj toliko slave kot Lenčka na Blokah, so ga poslali najprej v Postojno nadaljevat nauke. Tu so se pripetile domala vse zgone in nezgone, vse šale in žale njegovega otroštva, pripovedovane zdaj s pesniškim poletom in lepimi ukrasi, zdaj s šegavo besedno igro, s primerno vpletenimi navedki in domislicami kakor tudi s točnimi dušeslovnimi opazovanji. Vsa pripoved je prešinjena s toplim čuvstvom in s pristno notranjsko krajevno barvitostjo. Med podrobnostmi naj omenim samo vložek o črevljarju, ki je s pogodbo hudobcu svojo dušo zastavil, da mu je bognasvaruj dobavljal usnje. Po preteklem roku je smolec ukanil peklenščka, češ, najin dogovor ne velja, saj stoji koncem listine, podpisane na Razdrtem, črno na belem: *Razdrto* na dan svetega Matije 1799!

Pa tudi dokaj resnega gradiva najdeš spotoma. Opombe vredno je, s kakim rahločutjem se je pisatelj umel dotakniti spolnega vprašanja vpricho radovednega dečka (str. 101). Jezik je izredno bogat, marsikatera drobtina pride v prid bodočemu slovarniku. Še več pa zaleže to, da je otrebljen kakor redko kje ob sedanjih mnogopisnih časih. S tem pa še nisem rekel, da se Vadnjal vselej strinja z Breznikovimi pravopisnimi in purističnimi načeli. Mimogrede bodi dostavljeno, da se portugalski novcec «milreis» ne izreka kot nemški «rajs» (51)... Brezdvomno poseže ta ali oni sestavljalec mladinskih čitank po kakem odlomku iz Otoškega postržka, n. pr. str. 85 do 84. Knjiga pa ni užitna samo za deco, temveč tudi za odrasle, posamezne potankosti bodo dodobra pojмили šele starejši čitalci.

A. Debeljak.

Slovensko debatno ali komorno pismo v minuli 60letni dobi. Skromni osnutki slovenskega debatnega pisma ali pisma s stavkovnim krajšanjem za hitre govore v zbornicah, s katerim moremo v minuti stenografirati do 160 besed, segajo v sedmo desetletje minulega veka. Leta 1865. je slovenjgraški nadučitelj France Hafner, pozneje šolski nadzornik, sestavil prvo slovensko stenografijo po Gabelsbergerjevem sestavu. Čeravno je njegov prevod danes brez praktične vrednosti, ga je prof. Miholić kot zanimiv zgodovinski prispevek v letih 1900. do 1902. doslovno priobčil v «Stenografu» po izvorniku, hranjenem v saksonskem stenografskem zavodu v Dresdenu. Poleg poslovnega pisma obravnava Hafner v četrtem delu svojega prenosa v skrčeni obliki tudi